

9

Nucleaire veiligheid

Aan de orde is het **debat** over **nucleaire veiligheid**.

De voorzitter:

Aan de orde is het debat over de nucleaire veiligheid. Ik heet de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat, de Kamerleden, de mensen op de publieke tribune en de kijkers thuis van harte welkom. Er hebben zich acht sprekers gemeld. Ik stel voor twee interrupties, met een interruptie in tweeën. Ik geef allereerst het woord aan de heer Wassenberg van de Partij voor de Dieren, die dit debat heeft aangevraagd. Gaat uw gang.

De heer Wassenberg (PvdD):

Voorzitter. Begin dit jaar publiceerde de Onderzoeksraad voor Veiligheid zijn rapport Samenwerken aan nucleaire veiligheid. En wat heeft de regering daarmee gedaan? We lezen het bij diezelfde onderzoeksraad. Die vindt de reacties van de staatssecretaris op de aanbevelingen "teleurstellend". Er is sprake van "omzichtig geformuleerde intenties zonder concreet te worden" en "uit de reacties blijkt geen gevoel van urgentie voor de problematiek". Over die reactie, een intentieverklaring van zeven pagina's, deed de regering drie maanden. Wat is voor de staatssecretaris de waarde van een OVV-advies, als er zo achteloos mee wordt omgegaan?

Voorzitter. Wat is de kans op een kernramp? Het cliché luidt: de kans op een kernramp is klein, maar als het gebeurt is het allemaal heel vreselijk. Maar hier ligt het toch ietsje anders. Inderdaad, bij moderne kerncentrales is de kans op een kernongeval niet heel groot. Maar hoe zit het bij die Belgische schrootcentrales, die met plakband, hobbylijm en paperclips bij elkaar worden gehouden? We zien namelijk dat de incidenten elkaar steeds sneller opvolgen. De lijst van gebreken is heel erg lang. We zien constructiefouten, achterstallig onderhoud, menselijke fouten en fouten in de bewaking. Een korte bloemlezing, waarbij ik me beperk tot de laatste vijf maanden. Afgelopen mei: reactorvat Doel 1 lekt radioactief water. Herstart wordt eerst twee maanden uitgesteld en later komt er nog een halfjaar bij. Ook in mei: problemen in Doel 2. Het koelwatersysteem moet worden vervangen. De boel ligt tot het eind van dit jaar stil. Juli dit jaar: een constructiefout in Tihange 3. Metaalplaten zijn waarschijnlijk verschoven tijdens het storten van beton. Ook in juli: de bouwtekeningen van Tihange 3 zijn weg. Zijn ze gestolen? Zijn ze gewoon kwijt? Amateurisme? Niemand die het weet. En deze maand: betonrot in de kernreactoren Doel 4 en Tihange 2. De gemelde incidenten zijn steeds ernstiger en herstel duurt langer. Volgende week zijn zes van de zeven reactoren in België om verschillende redenen dicht: voor onderhoud en constructiefouten door veroudering. Er lijkt sprake te zijn van een volstreekte chaos.

Voorzitter. We kunnen niet blijven zeggen: het zijn maar incidenten. We kunnen niet blijven zeggen: het FANC zit erbovenop. Dit is incidentenpolitiek: ingrijpen bij elk incident, ook als dat zes keer gebeurt in vijf maanden tijd. Er is hier iets structureel mis. Dit zijn tekenen van verval. Dit zijn duidelijke signalen dat Tihange en Doel op hun laatste benen lopen. Als volksvertegenwoordiger, ook van Limbur-

gers, Brabanders en Zeeuwen die in de vuurlinie liggen, vraag ik aan de staatssecretaris om alles op alles te zetten, om al haar invloed aan te wenden om haar ambtsgenoot in België ervan te overtuigen dat die kerncentrales zo snel mogelijk definitief dicht moeten voor het te laat is. Ik weet: het zijn niet onze kerncentrales, maar het zijn wel onze levens.

Voorzitter. De staatssecretaris heeft op zeer korte termijn de mogelijkheid daartoe. Door de haperende kerncentrales dreigt in België structureel stroomtekort. Ik zal maar even stoppen, want ik zie daar ...

De voorzitter:

Er is inderdaad een interruptie van de heer Van Aalst. Gaat uw gang.

De heer Van Aalst (PVV):

Ik probeer even te kijken of we het vandaag over hetzelfde debat hebben en over dezelfde kerncentrales. Kan meneer Wassenberg van de Partij voor de Dieren mij vertellen hoe vaak de mensen in Nederland of in België in gevaar zijn geweest?

De heer Wassenberg (PvdD):

Die informatie heb ik niet. Het enige wat ik kan zeggen, is dat er steeds meer incidenten zijn en dat die incidenten steeds ernstiger zijn. De incidenten worden ook als ernstiger beoordeeld. We hebben het nu al over INES 1 en INES 2 gehad, dus de incidenten worden steeds ernstiger. Wat je op dit moment ziet, is dus dat het zo beroerd gesteld is met die kerncentrales — die allang dicht hadden moeten zijn volgens de oorspronkelijke plannen — dat volgende week zes van de zeven kernreactoren gesloten moeten zijn, omdat het onverantwoord is om ze open te houden. Het FANC, de nucleaire waakhond, heeft ook met zoveel woorden gezegd dat het niet voor de veiligheid in kan staan als ze door-draaien. Dat is de reden dat het FANC ze stil kan leggen. Dus de vraag hoe concreet de dreiging is, kan ik niet beantwoorden. De vraag die ik wel kan beantwoorden, is: is het ernstig gesteld? Nou, als zes van de zeven kernreactoren dicht zijn, kun je volgens mij wel zeggen dat het redelijk ernstig is.

De voorzitter:

Dank u wel. De heer Van Aalst, afrondend.

De heer Van Aalst (PVV):

Volgens mij hebben we daarom zo'n fantastische INES-schaal. Die geeft inderdaad aan INES 1, INES 2. We hebben 0 zelfs toegevoegd, omdat het anders niet binnen de reikwijdte viel. INES 2 betekent: geen gevaar voor omwonenden. Ja, er zijn veel incidenten, maar volgens mij hebben we een goed veiligheidssysteem. Er hoeft maar iets te gebeuren en dit veiligheidssysteem slaat aan en alles gaat op slot. Dan kunt u wel iedereen bang maken hier, maar dan kunt u toch beter zeggen "goh, wat fijn dat we zo'n fijn veiligheidssysteem hebben hier, en vooral in Nederland"? Ik bedoel, u bent ook mee geweest naar Borssele. U bent ook in Petten geweest. We hebben het fantastisch voor elkaar. Er hoeft maar iets te gebeuren en we zitten er gelijk bovenop. Het zou u wel sieren als u iets enthousiaster zou

zijn over die mensen die daar keihard werken voor onze veiligheid en voor de energievoorziening zorgen.

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Ik denk dat de heer Van Aalst of niet goed geluisterd heeft of mijn verhaal niet goed begrijpt. Wat ik namelijk zeg is dat het goed is dat het FANC erbovenop zit, maar dat het incidentenpolitiek is en dat altijd achteraf pleisters worden geplakt. Achteraf kan het FANC zeggen: dit is zo onverantwoord, de boel moet dicht. Waar ik bang voor ben is dat je ziet dat die incidenten opstapelen en dat het dadelijk een keer goed misgaat. Als je een auto hebt en die auto moet op een gegeven moment zes keer in drie weken naar de garage en telkens om een ernstiger defect, dan is het wachten tot het echt tot een groot ongeluk gaat leiden. Ik wil dat risico niet lopen met die kerncentrales.

De heer **Von Martels** (CDA):

Ik wil de heer Wassenberg heel graag vragen: heeft hij nog vertrouwen in het FANC, of helemaal niet?

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Ik heb vertrouwen in het FANC. Bij incidenten kunnen ze ingrijpen. Ik ben blij dat het FANC ook de mogelijkheid heeft om de boel stil te leggen. Wat ik betoog is dat het altijd achteraf is. Het FANC kan op een gegeven moment ook zien: de situatie is onveilig, de boel moet hersteld, gerepareerd worden. Soms duurt dat maanden en maanden en maanden. Maar wat ik zie is dat het FANC steeds vaker moet ingrijpen. Ik wil voorkomen daar het dadelijk te laat is.

De **voorzitter**:

Dank u wel. De heer Von Martels, afrondend.

De heer **Von Martels** (CDA):

Die opmerking begrijp ik natuurlijk. We moeten niet ingrijpen als het al te laat is, uiteraard niet. Maar ik heb erg veel vertrouwen in het FANC. Ik vind ook dat wij niet op de stoel moeten gaan zitten van de instelling die we zelf in het leven hebben geroepen; in dit geval heeft het Belgische parlement dat gedaan natuurlijk. Het FANC is een organisatie die ons moet adviseren over het feit of de veiligheid wel of niet in het geding is. Tot nu toe concluderen zij nog steeds dat daar geen sprake van is. Dus de vraag is eigenlijk: deelt u mijn mening?

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Wat ik daarop kan antwoorden is dat het FANC erbovenop zit. Maar het FANC is geen politieke organisatie. Het FANC gaat over incidenten. Het FANC kan bij incidenten ingrijpen. Op het moment dat wij als politici, in Nederland of in België, zeggen "de incidenten volgen elkaar zo snel op, er moet worden ingegrepen". Het FANC zal dat niet zeggen, want dat zijn politieke uitspraken. Wij zijn hier politici. Wij zijn er om te kijken hoe wij die signalen interpreteren. Ik interpreteer ze als volgt. Er zijn te veel signalen dat het fout gaat. Ik wil die hele grote fout, die kernramp, hoe je het wilt noemen, voorkomen. Dus dat het FANC erbovenop zit is heel goed, maar het FANC kan en zal niet de beslissing

nemen om te adviseren: sluit die hele toko maar. Dat moeten wij doen als politici, in Nederland en in België.

Ik ga verder. De Belgische minister van Energie heeft deze week in een persconferentie gevraagd of buurlanden te hulp kunnen schieten met extra stroomcapaciteit als dat nodig is, omdat er zo veel reactoren in België gesloten zijn. Mijn vraag: gaat Nederland die helpende hand bieden en, zo ja, welke voorwaarden stelt de regering daar dan aan? Gaat die helpende hand gepaard met een dringend beroep om die kerncentrales zo snel mogelijk te sluiten en serieus werk te maken van duurzame alternatieven als wind en zon? Heeft België een plan B?

Voorzitter, tot slot. De zorgen over de schrootcentrales worden gedeeld in Duitsland en Luxemburg. Ik vraag de staatssecretaris om met haar ambtsgenoten in Duitsland en Luxemburg te bespreken wat er nog meer mogelijk is om België te bewegen tot een spoedige sluiting van de kerncentrales., want ook voor België is het de hoogste tijd om serieus te gaan met de energietransitie.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Beckerman van de SP.

□

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Dank u wel, voorzitter. Keer op keer zijn er berichten over incidenten bij Tihange en Doel. De heer Wassenberg heeft ze ook al opgenoemd: betonrot, lekkages, defecten, scheurtjes. Op zich losse incidenten, maar ze zijn zo talrijk dat wij ons daadwerkelijk wel veel zorgen maken. Keer op keer is de reactie: er is niets aan de hand.

Dit debat is aangevraagd in februari. Terugkijkend op de periode tussen februari en nu zien we dat er nog veel meer incidenten bij zijn gekomen. De problemen hebben zich opgestapeld en in oktober kan nog maar één van de zeven centrales draaien. Dit kan niet zo doorgaan. Een snelle kernuitstap is nodig. Daar heeft de Kamer zich ook al eerder voor uitgesproken. Ik zou aan de staatssecretaris willen vragen hoe dat nu gaat; wat doet zij?

Dan de veiligheid in onze grensregio. Al in mei 2016 diende de staatssecretaris zelf, toen natuurlijk in een andere rol, een motie in waarin zij zich afvroeg of Nederland voldoende is voorbereid op een kernramp. Nu, jaren later, is ook de Onderzoeksraad voor Veiligheid zeer kritisch. Zij zeggen in ambtelijke taal: er is geen sprake van harmonisatie wat betreft crisiscommunicatie. Wat gaat de staatssecretaris concreet doen? Want de reactie is wel erg vaag. De OVV adviseert om beter gezamenlijk voor te bereiden; de besluitvorming moet optimaal zijn in het geval van een crisis. Dat zijn strenge aanbevelingen waarvan ik echt vind dat we die moeten opvolgen, omdat in het geval van een ramp heel veel Nederlanders getroffen kunnen worden.

In november draait alleen Doel 3. Zes van de zeven reactoren zullen dan dicht zijn. Het onderhoud aan veel van de rommelreactoren duurt langer dan gedacht. België houdt nu serieus rekening met een groot stroomtekort. Dat zal veel Belgische huishoudens raken. Zeer pijnlijk in dit geval is dat zij vorig jaar zijn gestopt met hun strategische reser-

ves. Die waren niet langer nodig. Ze hadden ze vorige winter nog, ze hebben ze nu niet meer. Wat betekent dit nu voor de Belgische consumenten en de Belgische bedrijven? De prijs per megakilowattuur verdubbelde in één week tijd. Er waren pieken met een prijs van €400. Heel veel Belgen maken zich zorgen over hun energierekening.

Ik zie een interruptie.

De voorzitter:

Klopt. Er is een interruptie van de heer Ziengs. Gaat uw gang.

De heer Ziengs (VVD):

Ik kreeg even de indruk dat ik in het Belgische parlement beland was, want volgens mij komen hier allerlei vraagstukken aan de orde waar wij ons misschien thuis op de bank nog weleens zorgen over kunnen maken, maar in dit parlement is het te doen gebruikelijk om zaken te bespreken die ons, hier in het land, aangaan. Wat hier buiten gebeurt, is prima, maar als het om de financiële effecten gaat, denk ik niet dat we de effecten voor België bij dit onderwerp ter sprake hoeven brengen.

Mevrouw Beckerman (SP):

Nou, want daar kwam ik op: ik denk dat we dat wel moeten doen. België heeft Nederland te hulp gevraagd. Ik wilde aan de staatssecretaris vragen hoe die eruitziet en welke voorwaarden zij daaraan verbindt. Maar in antwoord op de heer Ziengs: als iets een schaars goed wordt, zoals stroom, dan gaat de prijs omhoog. Dat zien we nu in België gebeuren. Stel Nederland levert een deel van zijn stroom aan België, wat betekent dat dan voor de Nederlandse prijs? Ik haalde dus het voorbeeld van België aan. België heeft ons nu verzocht om hulp. Ik vraag me af wat dat voor de Nederlandse stroomprijzen gaat betekenen. Is dat voldoende antwoord?

De heer Ziengs (VVD):

Ik vind het een hele mooie beweging, ja.

De voorzitter:

Mevrouw Beckerman, u vervolgt uw betoog.

Mevrouw Beckerman (SP):

Dat was in principe geen beweging. Ik ging een beetje uit van de economische wetten, zoals de VVD ze natuurlijk graag schetst. Als iets een schaars goed is, wordt het duurder. Wat gaat dit betekenen voor Nederlandse huishoudens die hun energierekening al zo zien stijgen? En wat gaat de staatssecretaris doen met het verzoek uit België om te hulp te schieten? Welke eisen verbindt ze daaraan? Ik sluit aan bij de vragen van de heer Wassenberg.

Voorzitter. Ik wilde afronden. Ik denk dat in België nu ook geconstateerd wordt ... Inmiddels heeft de minister daar uitgesproken dat zij wil kijken of zij Electrabel kan aanklagen. De kansen daarop lijken behoorlijk klein, maar steeds vaker wordt daar ook het debat gevoerd over de vraag: was het nou wel zo zinnig om winsten privaat te maken terwijl de lasten publiek zijn? Iedereen gaat hier nu geraakt worden,

terwijl niet iedereen heeft kunnen profiteren van de mooie winsten die Electrabel met die kernreactoren heeft gemaakt. Wat mij betreft is dat ook een vraag in Nederland: moet energie niet weer van ons worden, zodat wij ook in ons parlement besluiten kunnen nemen over hoe wij onze stroomvoorziening kunnen vormgeven?

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Kröger van GroenLinks.

Mevrouw Kröger (GroenLinks):

Dank u wel, voorzitter. Voor de zoveelste keer zijn er weer zorgwekkende signalen uit België. En ja, we staan hier in het Nederlandse parlement, maar het is wel een punt van veel zorg voor een hoop Nederlanders. Dit keer is het betonrot. Ondertussen staan Tihange 2 en Doel 3 gewoon aan, ondanks de scheurtjes. Het is voor GroenLinks al heel lang helder: dit moeten we echt niet willen. De kerncentrales in België moeten zo snel mogelijk dicht.

Nu heeft België een kernuitstap gepland voor 2025. Dat is veel te laat, maar goed, het is tenminste een streven. Ik kan de staatssecretaris echter voorspellen dat dit doel niet gehaald gaat worden. België is namelijk compleet afhankelijk van die kernenergie. Alle mankementen in de Belgische kerncentrales zorgen ervoor dat op dit moment slechts twee van de zeven kernreactoren draaien, en België een groot probleem heeft. De Belgische minister van energie, die moet zorgen dat alle lichten blijven branden, zit met de handen in het haar. Dit toont nog maar eens aan hoe onbetrouwbaar kernenergie is en hoe moeilijk het voor België zal zijn om die kernuitstap te voltooien. Daar maken wij ons zorgen over. De Belgische langetermijnplannen voor duurzame energie zijn niet goed genoeg om mijn fractie ervan te overtuigen dat dit goed gaat komen. Kortom, België moet als een gek aan de gang om genoeg duurzame stroom op te wekken, zodat die kernuitstap ook echt mogelijk wordt. Hoe denkt de staatssecretaris hierover? En hoe kan Nederland hierbij helpen? Wie weet zijn er creatieve manieren om België te helpen. Is het kabinet hiermee bezig? Is dit een denkrichting die gevolgd wordt? En op welke manieren dringt Nederland aan op een snelle sluiting van de Belgische kerncentrales? De GroenLinksfractie wil graag dat er echt een stevige vinger aan die pols wordt gehouden. Is het een idee om bijvoorbeeld elk jaar te spreken met de Belgische minister over de voortgang van de kernuitstap, en zo druk te zetten op de Belgische regering om een snelle kernuitstap te realiseren?

Voorzitter. Begin dit jaar heeft de Onderzoeksraad voor Veiligheid een rapport gepubliceerd — er is al eerder aan gerefereerd — over samenwerking in de grensregio rondom nucleaire crisissituaties. De onderzoeksraad kwam met veel verstandige aanbevelingen. De staatssecretaris heeft in een brief aan de onderzoeksraad ook toegezegd dat deze aanbevelingen opgevolgd worden. Wat is de stand van zaken bij die opvolging? Hoe staat het ervoor? De staatssecretaris zou aan de slag gaan met onder andere een betere crisisbesluitvorming, betere informatievoorziening in de twintigki-

lometerzone en harmonisatie van de crisiscommunicatie. Hoe staat het daarmee? Schiet het op?

Dan naar Nederland, want ook hier hebben wij een bejaarde kerncentrale, die met behulp van subsidie stroom opwekt. De exploitant van de kerncentrale, EPZ, levert de energie aan PZEM, en PZEM is 100% van de provincie Zeeland en de Zeeuwse gemeenten. Nu is de vaste prijs die ooit is afgesproken hoger dan de marktprijs van nu. PZEM verliest dus geld op elk kilowattuur. We subsidiëren dus de stroom van de kerncentrale. Klopt dit verhaal? Of kan de staatssecretaris mij verzekeren dat de Zeeuwse medeoverheden het geld dat is verdiend met de verkoop van onderdelen van DELTA nu niet opbrandt in de kerncentrale? Verwacht de staatssecretaris dat PZEM binnenkort winst gaat maken op de stroom uit Borssele?

Ten slotte nog een punt over nucleaire veiligheid in Nederland: is Borssele bestand tegen de impact van een groot vliegtuig? Hoe staat het met het onderzoek hiernaar? Is de staatssecretaris het met mij eens dat Borssele eigenlijk niet zou moeten draaien voordat het bestand is bevonden tegen vliegtuiginslagen?

De voorzitter:

Volgens mij bent u gekomen aan het einde van uw betoog.

Mevrouw Kröger (GroenLinks):

Ja, ik ben aan het einde van mijn betoog en ik heb nog 33 seconden.

De heer Van Aalst (PVV):

Ik word hier een beetje moe van. Er is een heel mooi werkbezoek georganiseerd in Borssele. Daar kwam deze letterlijke vraag aan bod. Ik zal de vraag dus alvast voor de staatssecretaris beantwoorden: er is geen enkel probleem, er kan geen vliegtuig in vliegen, het is keurig en goed beveiligd en het is echt top voor elkaar met de veiligheid van onze kerncentrales. Dan weet u dat alvast.

De voorzitter:

Ik hoor daar geen vraag in, maar misschien wil mevrouw Kröger reageren.

Mevrouw Kröger (GroenLinks):

Ik denk dat het gewoon heel erg belangrijk is dat we echt zeker weten dat een kerncentrale Fukushima-proof is en op alle vlakken voldoet aan de veiligheidseisen. Daarom stel ik die vraag aan de staatssecretaris. Wellicht verwijst zij door naar de woordvoerder van de PVV in de Kamer.

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik het woord graag aan mevrouw Van Eijs van D66.

□

Mevrouw Van Eijs (D66):

Voorzitter. Wat D66 betreft speelt kernenergie geen lange-termijnrol in onze energievoorziening. De kerncentrales zijn veiliger dan vroeger en de risico's dat het fout gaat, zijn op dit moment klein, maar 100% veilig bestaat niet en de gevolgen als het toch misgaat, zijn niet te overzien. Bewoners, gemeenten en provincies in de grensstreek hebben heel begrijpelijk zorgen over de toestand en de nieuwsberichten over storingen van kerncentrales, maar er zijn nu goede duurzame alternatieven voor kernenergie. Denk aan zonneparken, windmolenparken en aan de ontwikkeling van geothermie of blue energy, zoals dat zo mooi heet. Er zijn duurzame alternatieven te over, zou ik willen zeggen.

Dit debat is aangevraagd over het OVV-rapport over grensoverschrijdende samenwerking rondom kerncentrales en naar aanleiding van berichten over de Belgische kerncentrales. Ik wil het vandaag dan ook graag hebben over de Belgische kerncentrales. Storingen en stilleggingen zorgen voor ongerustheid bij inwoners rondom de kerncentrales. Elke keer dat er nieuws is over een van de zeven reactoren, wordt het beeld bevestigd van een kerncentrale die is opgelapt en maar net voldoet. Ik snap dat beeld wel, maar de OVV stelt ook dat het internationale stelsel van toezicht goed ingericht is. Ik denk ook oprecht dat kerncentrales eerder veiliger dan onveiliger zijn geworden, maar dat is niet het beeld dat bestaat. Daarom moet de communicatie op orde zijn. De maatschappij is veranderd. Mensen willen het naadje van de kous weten. Onze communicatie moet daarbij passen.

Het tweede dat we kunnen doen, is het aanmoedigen en ondersteunen van de Belgische kernnuitstap. De Belgen zelf hebben besloten om hun reactoren lang voor die ene van ons uit te gaan schakelen. Dat is een stap die we toejuichen. Op de website van het FANC is een schema te raadplegen. De wettelijke sluiting van Doel 3 staat daarop voor 1 oktober 2022 gepland, maar we horen ook de discussies in België. Weet de staatssecretaris of deze datum en de andere data in dat schema nog steeds kloppen? Gaat België op deze termijn echt van de kernenergie af?

De nieuwsberichten dat delen van België in november al zonder stroom kunnen zitten vanwege het nu stilleggen van de reactoren maken ons bezorgd. België is nu nog voor de helft afhankelijk van nucleaire energie. Het uiteindelijk sluiten van de centrales heeft dus een grote impact op de Belgische stroomvoorziening. Gaan de Belgen dit aankunnen en gaan ze dit ook echt aandurven?

België is op dit moment ook een zwakke schakel in het Europese energienetwerk. Ook dat maakt het moeilijk om van kernenergie af te stappen. Daarom is het belangrijk dat wij constructief meedenken over oplossingen in plaats van enkel te pleiten voor sluiting. Daarom heb ik de volgende vragen aan de staatssecretaris. Hoe kan Europa een rol spelen in het beter laten aansluiten van België op het Europese energienetwerk? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat België wordt aangesloten op andere, liefst duurzame energienetwerken? In hoeverre kan de Benelux of het Benelux-parlement een rol spelen bij de samenwerking en bij de totstandkoming van de afbouwplannen voor kernenergie in België? Hoe kan Nederland eraan bijdragen om België minder afhankelijk van kernenergie te maken? Is het bijvoorbeeld mogelijk om Nederlandse energienetten te verzwaren,

zodat België meer windstroom van ons kan afnemen? Hoe staat de staatssecretaris tegenover het idee om de interconnectiviteit van het energienetwerk te vergroten door een verbinding te leggen tussen de Borsselewindparken en de regio Antwerpen? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de Belgische uitstoot van kernenergie zo duurzaam mogelijk wordt? Bent u bereid hierover met de minister van EZK in gesprek te gaan? Zoals ik al zei: kernenergie heeft niet de toekomst, niet in België, niet in Nederland. Dus laten we elkaar helpen om die kernuitstap te maken.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik geef graag het woord aan de heer Van Aalst van de PVV.

De heer Van Aalst (PVV):

Dank u wel, voorzitter. De commissie is kort geleden op bezoek geweest bij de kerncentrale in Borssele, nadat we eerder dit jaar al eens naar de kernreactor in Petten zijn geweest. Beide keren kwam hetzelfde verhaal naar voren. De experts zijn het erover eens dat kernenergie in Nederland veilig wordt opgewekt. Vergeleken met ons zit het de Belgen absoluut niet mee. Zes van de zeven kerncentrales zijn gesloten vanwege onderhouds- en herstellingswerken in Doel en Tihange. Dit kost bakken vol geld en heeft bovendien de angst aangewakkerd dat er een energietekort zou kunnen optreden in november. Inmiddels heeft de Belgische minister laten weten dit tekort zoveel mogelijk aan te vullen met gascentrales. Ook heeft ze uit voorzorg contact gelegd met onder andere Nederland om via de interconnectiviteit de energiebevoorrading in november te garanderen.

Veiligheid staat bij onze kerncentrales hoog in het vaandel. En dat moet ook. Om problemen te voorkomen, is er een uitgebreid controlesysteem dat altijd het zekere voor het onzekere neemt. Internationaal zijn hier afspraken over gemaakt en daar heeft België zich ook aan te houden. Bovendien worden deze steeds geactualiseerd en waar mogelijk aangescherpt. Problemen worden volgens de INES-schaal ingedeeld, die zeven significante niveaus stelt. Onder INES 0 vallen onder andere computerstoringen en misplaatste objecten. In plaats van meteen de computer op te starten of meteen je verloren pen weer in je borstzak te steken, maak je daar eerst keurig melding van. Het verdient lof dat de nucleaire veiligheid zo hoog in het vaandel staat dat zelfs kleine incidenten worden gemeld, ook al zijn die volgens de normen van het Internationaal Atoomenergie Agentschap insignificant voor de veiligheid. Betonrot valt onder INES 1 en is meteen aangegrepen als reden om de kerncentrale tijdelijk te sluiten. Het lijkt mij een stevig optreden. Graag verneem ik van de staatssecretaris hoe de samenwerking tussen de Nederlandse ANVS en de Belgische FANC verloopt. Ziet zij aanleiding om daar een verbeterlag in te maken?

Ook de perceptie van veiligheid is belangrijk. Er moet niet onnodig paniek worden gezaaid door media die roepen dat kerncentrales op smelten staan of, zoals ik net heb gehoord, met plakbandjes aan elkaar hangen. Daarom is de PVV van mening dat kerncentrales ruimhartig en snel informatie moeten verschaffen als er wat gebeurt. Daarmee biedt je de burger de mogelijkheid om zich naast het nepnieuws ook van de juiste informatie te voorzien.

Voorzitter, aandacht voor de buitenlandse grensgemeenten is natuurlijk net zo belangrijk als voor de binnenlandse. Daarom moet het kabinet erop toezien dat België en Duitsland de Nederlandse omwonenden ruimhartig en snel inlichten. Het hoeft echt niet alleen als er slecht nieuws is. Het mag ook ingericht worden als een continue dialoog met de omgeving. Als ik een Belg was, zou ik balen van het dreigende energietekort, maar als Nederlands parlementariër ben ik vooral heel blij dat de Belgen serieus werk maken van de INES 1-meldingen en dat zij bereid zijn om zo nodig de kerncentrales te sluiten totdat de problemen zijn verholpen. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Er is een interruptie van de heer Wassenberg. Ga uw gang.

De heer Wassenberg (PvdD):

Misschien heb ik het niet goed gehoord, maar volgens mij had de heer Van Aalst het over nepnieuws als het ging om de kerncentrales en over bangmakerij. Is het bangmakerij dat dadelijk zes van de zeven kerncentrales dicht zijn? Is het bangmakerij dat de FANC de afgelopen maanden in een aantal kerncentrales betonrot heeft ontdekt en vorig jaar in een andere reactor betonrot heeft ontdekt? Is het bangmakerij dat de FANC heeft ontdekt dat het koelwatersysteem niet werkt? Is het bangmakerij dat ook dit jaar is gemeld door de FANC dat er radioactief water, 6.000 liter, is gelekt uit een van de reactoren? Wat noemt de heer Van Aalst nepnieuws en bangmakerij?

De voorzitter:

Voordat u begint: FANC staat voor het Belgische Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle. Even voor de mensen die niet op de hoogte zijn van alle afkortingen.

De heer Wassenberg (PvdD):

Dat is de Belgische nucleaire waakhond.

De heer Van Aalst (PVV):

Laat ik constateren dat de heer Wassenberg volgens mij niet goed heeft geluisterd naar mijn betoog. Ik heb heel goed uitgelegd wat er aan de hand was en dat het allemaal keurig onder de INES-melding valt. Het is keurig dat de FANC dit zo netjes gemeld heeft. Wat ik bedoelde met bangmakerij, is de bangmakerij die de heer Wassenberg hier net tentoonstelde als hij doet alsof alle kerncentrales met plakbandjes en paperclips aan elkaar hangen. Dat is natuurlijk gewoon totale onzin. Er zijn meldingen en er zijn incidenten en die worden keurig opgepakt door de FANC, in ons geval in Nederland door de ANVS. Er wordt keurig over gecommuniceerd bij elke melding die er is. Als dan met name door u maar ook door andere partijen hier een beeld wordt geschetst alsof we allemaal morgen ten onder gaan aan al die kerncentrales, is dat totale onzin. Dat noem ik nepnieuws, inderdaad.

De voorzitter:

Dank u wel. De heer Wassenberg, afrondend.

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Dat "paperclips en plakband" is natuurlijk overdrachtelijk. Er zal vast ook wel ducttape worden gebruikt. Dit is beeldspraak om aan te geven hoe slecht het gesteld is met de kerncentrales. De Duitse milieuminister had het al over "Schrott-centrales". Dat heb ik vertaald met "schrootcentrales". Het gaat heel erg verkeerd met die centrales, omdat ze heel erg verouderd zijn, hoe je het ook wendt of keert. Die kernenergie-uitstap is al een aantal keer uitgesteld, maar had allang plaatsgevonden moeten hebben voor een aantal centrales. Is de heer Van Aalst het met mij eens dat kerncentrales toch wel wat verouderd beginnen te raken — laat ik het zo maar zeggen — en dat dit zorgelijk is, gezien de opeenstapeling van incidenten?

De heer **Van Aalst** (PVV):

Het klopt inderdaad dat een aantal centrales verouderd zijn. Er ligt ook keurig een plan voor wanneer ze dichtgaan of vervangen worden. Daar is dus helemaal geen discussie over. Maak ik mij daar zorgen over? Nee, want er is nooit een moment geweest waarop de veiligheid van de mensen in gevaar is geweest. Ik heb dit meerdere malen aan de staatssecretaris gevraagd en, sterker nog, we hebben zelfs de minister daar in het vorige gedeelte op bevraagd. U moet dan niet gaan roepen dat iedereen morgen komt te overlijden en dat die dingen op instorten staan. Dat is bangmakerij. Dat is onnodig. U maakt mensen bang en dat is niet nodig.

De **voorzitter**:

Ik kijk even naar de heer Wassenberg. Gaat uw gang.

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Ik heb niet gezegd dat morgen iedereen gaat overlijden. Ik heb gezegd dat dit een zorgwekkende situatie is. Ik heb niet gezegd dat morgen het armageddon is.

De heer **Van Aalst** (PVV):

Dit is precies de bangmakerij die we elke keer in dit soort debatten voorbij zien komen. Stopt u daar nu gewoon een keer mee. Houdt u zich gewoon bij de feiten! De feiten zijn dat die binnen de INES-schaal vallen. Wees er trots op dat die mensen alles netjes melden. Wees trots op die mensen die hun werk doen. We hebben bij het werkbezoek aan Borssele gezien dat die mensen er een beetje van baalden. Zij doen keihard hun werk om elke dag de veiligheid van de kernenergie uit Nederland goed bij de huishoudens thuis te brengen en om die op een nette manier op te wekken. U creëert het beeld dat de wereld vergaat. Dat moet u niet doen.

De **voorzitter**:

Er is een interruptie van mevrouw Kröger.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks):

Om nu het OVV-rapport en alles af te doen als fake news gaat mij erg ver. Maar mijn vraag is een andere. De heer Van Aalst maakt zich geen zorgen over de veiligheid en geen zorgen over de gezondheid van mensen. Dat is allemaal niet aan de orde. Maakt de heer Van Aalst van de PVV

zich wel zorgen over het feit dat kernenergie ongelooflijk veel kost, dus de ontmantelingskosten van oude kerncentrales, het omgaan met het afval, maar ook, zoals je nu ziet bij de Borsselecentrale, de productie?

De heer **Van Aalst** (PVV):

Volgens mij gaat het nu over nucleaire veiligheid. Volgens mij ga ik niet over het opwekken van kernenergie, want dat hebben we volgens mij ondergebracht bij EZK. Ik laat mij dus niet verleiden tot het starten van een discussie over kernenergie. Ja, er is een probleem met het kernafval, maar volgens mij zijn er ook allerlei nieuwe alternatieven om daar zo meteen iets anders mee te doen. Ook dat zit volgens mij deels bij EZK. Ik moet ervoor zorgen dat ik op mijn eigen terrein blijf.

Ook u scheidt nu het beeld dat wij ons geen zorgen maken en dat wij geen aandacht besteden aan het OVV-rapport omdat wij het nepnieuws vinden. Dat is natuurlijk onzin. Natuurlijk zijn er zorgen, maar daarvoor hebben we communicatie. Daar is de staatssecretaris volop mee bezig. Het beeld schetsen dat de wereld vergaat als er een INES 1-melding komt, moeten we met elkaar niet doen. Dat is onnodig paniek zaaien. Dat is niet nodig. Mensen zijn niet in gevaar door kernenergie. Stop daar nu gewoon mee!

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks):

Ik wil toch eigenlijk een meer inhoudelijke reactie. De ontmanteling van kerncentrales is een kostenpost, net zoals het omgaan met het afval. Die kostenposten hebben te maken met nucleaire veiligheid. Wat er nu in België aan de hand is, komt doordat er niet goed onderhouden is. Onderhoud kost namelijk ongelooflijk veel geld. Is dat niet een hele goede reden om te zeggen: we moeten zo snel mogelijk van die kerncentrales af, los van zorgen over veiligheid, dus echt puur vanwege het kostenaspect?

De heer **Van Aalst** (PVV):

Wij gaan over de Nederlandse kerncentrales. Die hebben het volgens mij fantastisch goed voor elkaar. Ik zie geen enkele reden om daar op dit moment mee te stoppen.

De **voorzitter**:

Dank u wel. U heeft al twee interrupties gehad. Mevrouw Dik-Faber.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Een lofzang op kernenergie van de PVV. Mensen hoeven zich absoluut geen zorgen te maken. "Gaaf u maar lekker slapen!" Dat is het verhaal van de PVV. Tegelijkertijd maken mensen in Zeeland, Brabant en Limburg zich wel zorgen. Neemt u die zorgen niet serieus?

De heer **Van Aalst** (PVV):

Weer zo'n onzininterruptie! Natuurlijk zijn er mensen die zich zorgen maken. Wij parlementariërs zijn ervoor om die zorgen weg te nemen. Maar wat doen wij? Wij houden allemaal van die paniekverhalen. Ik ben in Petten geweest. Daar stond een burgemeester ons met egards op te vangen, fantastisch. De mensen in de omgeving zijn blij dat die

kerncentrale daar staat. Hetzelfde hebben we in Borsele meegemaakt. Houdt u nu eens op met het beeld te schetsen dat die kerncentrales verschrikkelijk zijn en dat alle mensen ze dicht willen hebben! Nee, we moeten rekening houden met de zorgen van mensen, die er zijn. We moeten goed communiceren. Juist dat goede communiceren betekent: stop met die paniekverhalen! Mensen zijn niet in gevaar.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Ik vind dit toch echt maar het halve antwoord. De PVV-fractie zegt luid en duidelijk dat het allemaal onzin is, dat die kerncentrales hartstikke veilig zijn en dat we het allemaal goed in orde hebben. Tegelijkertijd hebben we een rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid. Mensen in de grensgebieden maken zich zorgen. Ik wil gewoon van de PVV horen dat ze die zorg serieus neemt. Zeggen dat je het nog wel een keertje beter gaat uitleggen, doet geen recht aan de zorgen van mensen.

De heer **Van Aalst** (PVV):

Nee, dit is onzin. Natuurlijk zijn er zorgen, maar er zijn geen problemen met de veiligheid. Ik wil nu van u, mevrouw Dik-Faber, horen waar er problemen met de veiligheid zijn in de kerncentrales in Nederland. Noemt u mij één voorbeeld, noemt u mij één voorbeeld! Het is gewoon niet waar wat hier verteld wordt!

De **voorzitter**:

Mevrouw Dik-Faber gaat zo haar betoog houden. Wellicht kunt u haar dan interrumpen. Ik dank u wel.

Ik geef graag het woord aan mevrouw Dik-Faber van de ChristenUnie.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. De kans op een kernongeval is klein, maar als zich een kernongeval voordoet, zijn de gevolgen gigantisch, juist ook voor de buurlanden. Alle risico's moeten dus maximaal worden voorkomen.

De **voorzitter**:

De heer Van Aalst had al een interruptie aangekondigd, dus het is geen verrassing.

De heer **Van Aalst** (PVV):

U zag het al aankomen. Al die zorgen in Nederland, al die vreselijke kerncentrales. Kan mevrouw Dik-Faber mij incidenten noemen waarbij de mensen in Nederland in gevaar geweest zijn? Volgens mij zijn er heel veel incidenten geweest, als ik haar zo hoor.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Er zijn ontzettend veel incidenten geweest en het is niet voor niets dat kerncentrales zijn stilgelegd. Dat is gebeurd met onze eigen kerncentrales in Borssele en Petten, hoewel in Petten medische isotopen worden geproduceerd en dat dus geen elektriciteitscentrale is. Het gebeurt ook met de Belgische centrales. Ik noem het vaak knipperlichtinstalla-

ties, die tegenwoordig vaker uit dan aan staan. Volgens mij draait er bijna geen enkele kerncentrale meer. Dat is niet voor niets. Er zijn incidenten en daar wordt op geacteerd, absoluut. Maar ik begrijp ontzettend goed dat mensen zich grote zorgen hierover maken.

De heer **Van Aalst** (PVV):

Ik ga het nog een keer proberen. De mensen maken zich zorgen. Maar waar maken de mensen zich precies zorgen over? Wat is het probleem in Nederland? Er is geen probleem in Petten, er is geen probleem in Borssele. De veiligheid is top in orde.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Er wordt gesteld dat de veiligheid top in orde is, maar er is een aanenschakeling van incidenten geweest. Als ik het zacht uitdruk, is dat niet vertrouwenwekkend.

De **voorzitter**:

Helaas, u hebt geen interrupties meer. Mevrouw Dik-Faber vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Scheurtjes in reactorvaten: niet echt vertrouwenwekkend. Technische storingen en nu weer betonschade in Tihange. De zorg over de Belgische kerncentrales nemen met ieder nieuwsbericht toe en het lijkt geen toeval meer: telkens komen er weer nieuwe probleemreactoren bij. Het gaat om kerncentrales uit de jaren zeventig en tachtig, die eigenlijk drie jaar geleden al gesloten hadden moeten worden en die vlak bij de Nederlandse grens staan. De belangrijkste vraag is of de veiligheid van onze inwoners op orde is. Telkens horen we dat we ons geen zorgen hoeven te maken. Dat vind ik eerlijk gezegd steeds moeilijker te begrijpen. Juist de Onderzoeksraad voor Veiligheid maakt hier een belangrijk punt van. De berichtgeving is moeilijk te begrijpen en incidenten kunnen heel veel onrust veroorzaken. Mij valt op dat sinds het OVV-rapport eigenlijk niets wezenlijks is veranderd in de communicatie. Bewoners, burgemeesters en raadsfracties in de grensstreek maken zich wel degelijk terecht grote zorgen. Erkent de staatssecretaris dit en waarom is de communicatie niet veranderd?

Vanuit de grensregio wordt bovendien aangedrongen op snelle sluiting van in ieder geval de centrales Tihange en Doel 3. Is de staatssecretaris bereid om bij België aan te dringen op snelle sluiting van deze centrales? Kan van de eventuele herstart nog wel sprake zijn? Kan de staatssecretaris garanderen dat bij herstel en verbouw de juiste MER-procedures worden gevolgd, inclusief de inspraak van Nederland? Ook hierover krijg ik zorgelijke signalen.

Voorzitter. Ik heb een aantal woordvoerders, onder andere van de fractie van D66, vragen horen stellen aan de staatssecretaris over het ondersteunen van België om de kerncentrales te kunnen sluiten. Zij kampen immers met een dreigend tekort aan energie. Ik vind dat heel zinvolle vragen. Ik heb het onderwerp zelf niet opgenomen in mijn betoog, omdat het volgens mij vooral op het bordje van de minister van EZK ligt, maar wellicht kan de staatssecretaris er wel op ingaan. Ik ben er erg benieuwd naar. Anders zal ik het agenderen voor het debat met de minister.

Voorzitter. Pas volgend jaar doet het Internationaal Atoomenergieagentschap een inspectie om te kijken of de eerder gedane aanbevelingen zijn doorgevoerd in de kerncentrale van Doel. Mijn vraag is: is dat niet veel te laat? Wat vindt de staatssecretaris van het feit dat Euratom niet kan ingrijpen zolang de Belgische toezichthouder stelt dat alles binnen de veiligheidsmarges gebeurt?

In januari publiceerde de Onderzoeksraad voor Veiligheid zijn rapport waaruit blijkt dat de samenwerking tussen Nederland, België en Duitsland op het gebied van crisisbeheersing bij een kernongeval beter moet. Ook staat in het rapport dat de informatievoorziening richting burgers over de risico's van kerncentrales en het handelen bij een kernongeval beter moet. Dat stemt allemaal niet gerust. Dat gevoel wordt nog versterkt door de reactie van de OVV op de opvolging van de aanbevelingen, die teleurstellend wordt genoemd. Volgens de OVV zou bij een eventueel kernongeval nog steeds geen sprake zijn van goede samenwerking en crisiscommunicatie. Kan de staatssecretaris op deze forse kritiek reageren?

In reactie op de problemen bij Tihange 3 schrijft de staatssecretaris dat de ANVS de berichtgeving hierover volgt en indien onduidelijkheden ontstaan contact zal opnemen met het FANC. Moet de ANVS hier niet veel meer bovenop zitten?

De OVV concludeerde in het rapport dat er afspraken zijn over het doorsturen van informatie over incidenten bij kerncentrales, maar dat het doorsturen van die informatie in de praktijk nog niet overal volgens afspraak verloopt. Kan de staatssecretaris dit toelichten? Is zij het met mij eens dat samenwerking tussen toezichthouders en het delen van informatie over incidenten echt op orde moet zijn? Kan ze garanderen dat informatie nu wel goed gedeeld wordt?

Voorzitter, ik rond af. Mijn conclusie als ik de brief van de staatssecretaris in reactie op het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid lees, is dat zij nog veel in gang gaat zetten en veel gaat bespreken. Ze streeft naar bepaalde zaken, maar het is allemaal niet heel smart geformuleerd. Er staan geen harde doelen in. Ik vind dat teleurstellend. Het enige punt waar zij wel heel erg duidelijk in is, is dat er één loket voor de informatievoorziening komt. Dat wordt ondergebracht bij de ANVS. Ik denk dat het goed is dat dat loket er komt, maar hoe zorgen we ervoor dat dat ook echt vindbaar is voor de bewoners van ons land?

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik denk dat mevrouw Dik-Faber terecht zei dat deze staatssecretaris verantwoordelijk is voor de nucleaire veiligheid. Maar we hebben ook een minister van Economische Zaken en Klimaat die weer verantwoordelijk is voor de energie. Dat even qua verwachtingsmanagement. Ik geef dan nu het woord aan de heer Von Martels van het CDA.

□

De heer Von Martels (CDA):

Voorzitter, dank u wel. Ook ik heb getwijfeld over België, omdat iedereen daar lacht. Zo begint Het Goede Doel. Alleen is het lachen de Belgen inmiddels wel vergaan, want

ook bij de aanvang van dit debat speelt er weer het nodige rondom nucleair in België. Momenteel ligt een aantal reactoren stil. Deze week was in het nieuws dat België in november mogelijk voor een aantal dagen de stroom af moet sluiten. Kunnen wij België hierbij helpen? Tijdens het vorige AO gaf minister Wiebes aan dat er een Europese energiemarkt is en dat we dit samen moeten doen. Daarbij zijn hoogspanningsbeheerders van Nederland en België met elkaar aan het werken aan een grotere interconnectiecapaciteit. Ook wordt in Europees verband afgesproken dat we de energie- en klimaatplannen, maar ook de daarbij behorende interconnectie met elkaar afstemmen. Hoe gaat het met zulke afspraken? Helpt dit België nu al?

Nucleaire kennis blijft hoe dan ook altijd van belang. Ook voor Nederland, omdat er ook medische toepassingen zijn en blijven. We moeten dus sowieso zorgen dat er op dit punt minimaal voldoende niveau blijft.

Tijdens het vorige debat hebben we ook gesproken over informatievoorziening. Hierbij ging het over de back-up stroom van informatie tussen de veiligheidsregio en de ANVS. Intussen is er volgens mij weer een aantal ongewone gebeurtenissen in België geweest. Kan de staatssecretaris aangeven hoe de informatievoorziening tussen Nederland en België en tussen de ANVS en de veiligheidsregio's is verlopen?

Ook had de staatssecretaris het tijdens het vorige debat over het belang van informatievoorziening langs alle kanalen waarlangs mensen hun informatie zoeken. Twee weken geleden waren we op werkbezoek bij de kerncentrale in Borssele. De voorzitter van de veiligheidsregio aldaar vertelde dat ze gaan werken met een twitterfeed en hierover bijvoorbeeld ook animaties gaan maken. Kan de staatssecretaris een update geven over hoe het verder gaat met de informatievoorziening? Zijn andere veiligheidsregio's hier ook mee bezig?

Mijn partijgenoot Esther de Lange heeft in het Europees Parlement een amendement ingediend dat ertoe heeft geleid dat binnen de resolutie over het Euratom-programma, een programma dat onder andere gezamenlijk nucleair onderzoek mogelijk maakt, grensoverschrijdende inspecties van nucleaire installaties als specifieke doelstelling zijn opgenomen. Is dit bekend bij de staatssecretaris en kan zij aangeven of dit amendement nog gevolgen heeft voor de Nederlandse context?

Ten slotte had ik in de zomer schriftelijke vragen ingediend over Pallas. Er leek wat ruis te zitten tussen de landelijke en provinciale overheden rondom de beloofde lening voor Pallas. Gelukkig is dit goed gekomen en zijn beide overheden hun beloften nagekomen. Ik wil nogmaals benadrukken hoe belangrijk dat is.

Tot zover, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Ziengs van de VVD.

De heer **Ziengs** (VVD):

Voorzitter, dank u wel. Toen ik mij voorbereidde op dit debat, had ik even het zogenaamde déjà vu-gevoel. Ik ben vandaag jarig.

(Geroffel op de bankjes)

De heer **Ziengs** (VVD):

Ik ben dus een jaartje ouder geworden en ik had zowaar het idee dat ik misschien daardoor, in die euforie, wat dingen over het hoofd had gezien. Maar dat was niet het geval. Wij hebben namelijk in juni ook een algemeen overleg gehad over het onderwerp nucleaire veiligheid. Daar is gelukkig ook een verslag van gemaakt. Als je zo'n verslag dan doorleest, dan denk ik dat als de staatssecretaris de antwoorden nog bij zich heeft, ze driekwart van de vragen direct kan beantwoorden. Ook de bijdragen die hier voorbijkwamen, komen soms nagenoeg overeen met dat algemeen overleg. Ik heb toen, in de tijd dat we dat algemeen overleg voerden, ook gezegd dat het fijn zou zijn als de heer Wassenberg tijdens de regeling zijn verzoek om een plenair debat zou intrekken, omdat we anders dubbel met zaken bezig zijn. Maar ik zie de heer Wassenberg al staan, dus hij denkt daar ongetwijfeld iets anders over.

De **voorzitter**:

Zeker. En namens de commissie: gefeliciteerd.

De heer **Ziengs** (VVD):

Dank u wel.

De **voorzitter**:

De heer Wassenberg.

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Allereerst oprechte felicitaties uiteraard. De heer Ziengs heeft het over een déjà vu, maar daar heb ik helaas ook last van. Vorig jaar hadden we het over betonrot. Nu in 2018: betonrot. Allemaal na dat AO. Lekkende systemen: in 2018. En na het AO: ook lekkende systemen. Is de heer Ziengs het met mij eens dat het misschien ook betekent dat we alles wat we de afgelopen jaren gezien hebben, nu opnieuw zien maar dan in verhevigde mate? En dat het uiteindelijk geen déjà vu is, en dat het geen probleem bij ons is, maar een probleem met de kerncentrale die gewoon heel snel ik zou bijna zeggen "verouderd"?

De heer **Ziengs** (VVD):

Dat is een goede invalshoek van de heer Wassenberg. Ik wilde in het tweede deel van mijn betoog inderdaad terugkomen op de nucleaire waakhonden die we daarvoor hebben aangesteld. We hebben er een in Nederland, we hebben er ook een in België: FANC. Dat betekent dat zij verantwoordelijk zijn voor de inspecties en de controles. Je zult meemaken dat als iets ouder wordt, er uiteindelijk ook gebreken komen. Dat heb je zelf ook als je wat op leeftijd geraakt. De kunst is natuurlijk om te kijken wat voor gebreken dat zijn. Op de INES-schaal constateer ik alleen maar dat het iedere

keer gaat om gevaren, om incidenten, die eigenlijk binnen het laagste risicoprofiel vallen.

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Met uw welnemen, voorzitter, bewaar ik het tweede deel van deze interruptie voor het tweede deel van het verhaal van de heer Ziengs.

De **voorzitter**:

Vooruit, u heeft het debat aangevraagd, dus we reserveren hem. De heer Ziengs vervolgt zijn betoog.

De heer **Ziengs** (VVD):

Ik ben er nu in ieder geval op voorbereid, voorzitter.

Zoals mijn stelling al aangaf, hebben wij daar in juni uitvoerig over gesproken. Het is volgens mij niet de bedoeling dat we tijdens dit debat een energiedebat gaan voeren. Ik zie al die voorbeelden voorbijkomen. Volgens mij is het ook niet de bedoeling dat we hier een buitenlanddebat gaan voeren. Het lijkt dan misschien net of wij als liberale partij, de VVD, het niet belangrijk vinden dat mensen zich veilig voelen. Dat vinden we wel degelijk. In vorige bijdragen hebben we ook aangegeven dat als we gebruikmaken van kernenergie, deze hoe dan ook veilig moet zijn.

We zijn ook met elkaar naar Borssele geweest. We hebben ons daar laten informeren. We hebben alle facetten van het bedrijf meegemaakt. We hebben gezien dat er iedere tien jaar nieuwe plannen worden gemaakt en dat de kerncentrale wordt aangepast, ook voor wat betreft de gevaren van buitenaf. Ik hoorde net een vraag voorbijkomen over vliegtuigen. Ze hebben ons laten zien hoe ze dat opgelost hebben. De staatssecretaris zal die vraag zelf ook nog wel gaan beantwoorden. Zoals ik net ook al zei, is voor ons van belang dat het veilig is, dat de controlesystemen kloppen en dat de juiste voorzorgsmaatregelen worden getroffen. Ik heb destijds ook een punt gemaakt van de oefeningen. Ik kom daar nog een keer op terug. Dat moet gestroomlijnd zijn en die oefeningen moeten met enige regelmaat plaatsvinden. Een en ander ook in overleg met de buurlanden; het moet op gelijkwaardig niveau plaatsvinden. En wat het allerbelangrijkste is, is de communicatie. Dat hebben we toen ook al aangegeven en het is door andere sprekers ook al genoemd. Laten we mensen gewoon uitleggen hoe het daar zit met de beveiliging. Laten we inderdaad ook uitleggen hoe het daar zit met de incidenten die daar plaatsvinden. Laten we ook uitleggen wat die INES-schaal betekent. Want mensen denken vaak snel dat het om hele zware dingen gaat, maar zelfs als er een paaltje omgereden wordt bij een kerncentrale, is dat al een incident.

Kortom, voorzitter: veiligheid vóór alles. Daar wil ik mee besluiten. We moeten zorgen dat alles op orde is en de controles goed zijn. We hebben niet de indruk dat dat nu niet het geval is, dus daarom is mijn bijdrage eigenlijk hetzelfde als bij het AO. Ik sluit mij dan ook weer aan bij de vragen die ik toen gesteld heb en waarop ik overigens ook antwoorden heb gekregen.

Ik dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Er is nog de aangekondigde interruptie van de heer Wassenberg.

De heer Wassenberg (PvdD):

Ik heb nou toch weer een gevoel van déjà vu. Ik had net een interruptiedebatje met de heer Van Aalst. Hij had het in verband met alle incidenten over "nepnieuws". De heer Ziengs heeft het over een "omgereden paaltje", en dat zo'n incident een INES-kwalificatie zou hebben. Dat is natuurlijk volstreekte nonsens. Uit de lijst van incidenten van de afgelopen maanden, dus allemaal incidenten van na dat AO dat we hebben gehad, blijkt dat het gaat om betonrot, om lek-kende systemen. Dat gaat niet over een paaltje. Is de heer Ziengs het met me eens dat de problemen toch wat ernstiger zijn dan hij nu suggereert?

De heer Ziengs (VVD):

Ik heb bij de vorige beantwoording ook al gezegd dat we bij de INES-schaal natuurlijk gradaties hebben aangebracht als het gaat om gevaar voor de omgeving. Al deze incidenten vallen in de laagste gradatie. De heer Wassenberg spreekt over "betonrot". Het kan daarbij ook over betonrot gaan in een ander deel van het pand, waardoor juist de veiligheidssystemen wel degelijk kunnen werken ondanks de betonrot. Maar als die betonrot geconstateerd wordt, is het goed dat het uiteindelijk ook gerepareerd wordt en dat het ook gemeld wordt. Alleen, het zou fijn zijn als de omgeving dan ook gewoon weet wat op dat moment de zwaarte is van de betonrot. Daar doelde ik op toen ik het had over communicatie. Want als er sprake is van betonrot, geeft dat vaak het beeld bij burgers dat er iets op instorten staat of dat er iets uit elkaar knalt. Dat is geenszins het geval.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik zie dat u nog een keer wilt interrumperen, meneer Wassenberg, maar u hebt al uw interrupties al gebruikt en er ook al eentje extra gekregen. Ik moet eerlijk blijven, dus u krijgt nu het woord niet meer.

De staatssecretaris heeft aangegeven dat zij ongeveer tien minuutjes nodig heeft om de antwoorden op alle vragen te kunnen voorbereiden.

De vergadering wordt van 16.47 uur tot 17.00 uur geschorst.

De voorzitter:

Ik wil aan de leden vragen om hun plaats weer in te nemen. De staatssecretaris staat al klaar om alle vragen te beantwoorden. Ik geef heel graag het woord aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris Van Veldhoven:

Dank u wel, voorzitter. Het is goed dat we het hier vandaag met elkaar hebben over nucleaire veiligheid, want ik snap heel erg goed dat mensen in Nederland vinden dat het voor hen niet uit mag maken of die centrale nou net over de grens of net binnen de grens staat. Ze willen erop kunnen vertrouwen dat de veiligheid gewaarborgd is. Als dat niet door de eigen overheid verzekerd wordt, dan moet daarvoor

gezorgd worden door de goede samenwerking tussen de eigen overheid en door de verantwoordelijkheid die de andere overheid natuurlijk ook neemt voor al die mensen die in België rondom die centrales wonen. Ik heb me dat zeer gerealiseerd. Vanaf het eerste moment dat ik op deze post actief mocht zijn, heb ik me dan ook met dit onderwerp beziggehouden.

Mijn eerste werkbezoek bracht ik aan de regio, specifiek over dit onderwerp. Ik vind het heel belangrijk dat mensen in de regio, zowel Zeeland, Brabant en Limburg, weten dat wij aandacht hebben voor hun zorgen en dat de houding in Den Haag er een is van waakzaamheid en betrokkenheid. Ik overleg daarom ook regelmatig met mijn Belgische ambtsgeenoot Jambon en laat mij door de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming voortdurend informeren over de veiligheidssituatie van de Belgische kerncentrales, net zoals over die van de Nederlandse kerncentrale. Ik werk ook nauw samen met burgemeesters en andere bestuurders die verantwoordelijkheid dragen voor de regionale veiligheid. Het kabinet werkt ook voortvarend — daar zal ik zo meteen verder op ingaan — aan de uitwerking van de aanbevelingen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid inzake de grensoverschrijdende crisisbeheersing.

Ik heb er dus begrip voor dat het feit dat er zo veel centrales stilliggen, voor mensen niet alleen een geruststelling is en dat dat ergens onveilig voelt. Ik denk dat dat is wat mevrouw Kröger en de heer Wassenberg hebben geprobeerd te illustreren. Ik denk aan de andere kant dat de inbreng van de heer Ziengs, die ik ook van harte feliciteer met zijn verjaardag, wel een hele rake is. Er is sprake van veroudering. Dat betekent dat we gewoon extra scherp moeten zijn. En dat zijn we ook. Het krijgt dus ook echt structureel aandacht. Het FANC speelt een goede rol. U bent zelf ook op werkbezoek geweest bij het FANC en ik heb begrepen dat dat een goed bezoek was. Ik wil collega Jambon vanaf deze plek nogmaals bedanken voor het feit dat hij in het kader van de goede samenwerking tussen onze beide landen op dit terrein dat werkbezoek mede heeft mogelijk gemaakt. En ik ben blij dat wij als Nederland ook een Belgische delegatie gaan ontvangen, die bij onze inspectie op bezoek gaat. Dit alles in het kader van die transparantie en die samenwerking tussen onze beide landen. Er is laatst ook een IRRS-missie — dat is een internationale missie op dit terrein — geweest en die heeft ook bevestigd dat het FANC haar werk goed doet.

Het feit dat zes van de zeven centrales nu stilliggen, en dat klinkt een beetje anders dan de heer Wassenberg het doet voorkomen, is dus eigenlijk een bewijs dat het systeem werkt. Niet de politiek heeft de overhand maar de veiligheid staat gewoon voorop. Als er iets is, worden ze stilgelegd. Ik zou ook willen weerspreken dat, zoals de heer Wassenberg zegt, dat alleen maar gebeurt op basis van incidenten. Want de stilleggingen zijn heel vaak gewoon het gevolg van een reguliere onderhoudsstop. Als ik kijk naar de status van alle reactoren in België, dan is alleen Doel 1 op dit moment afgeschakeld door een storing. Bij Doel 2 gaat het over een verlengde onderhoudsstop. Bij Doel 4 gaat het over een verlengde onderhoudsstop. Bij Tihange 1 is een onderhoudsstop gepland. Bij Tihange 2 is afgeschakeld in een verlengde onderhoudsstop. Ook Tihange 3 is afgeschakeld door een verlengde onderhoudsstop. Dus tijdens dat onderhoud komen er dingen aan het licht. Die worden dan meteen meegenomen en de stillegging van de centrale wordt dan dus verlengd, omdat de veiligheid vooropstaat.

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Mijn kritiek betrof ook niet het FANC — ik ben blij dat die er inderdaad bovenop zit — maar dat die incidenten zich heel snel opstapelen. Je ziet een aantal keer dat de boel voor gepland onderhoud twee maanden dicht moet liggen en dat wordt dan opeens met een halfjaar uitgesteld omdat de problemen die gezien worden, toch een stuk ernstiger zijn dan aanvankelijk verwacht. Dat is waar mijn betoog over ging. Het is toch een beetje incidentenpolitiek. Er wordt ingegrepen door het FANC. Daar ben ik heel erg blij mee; geen kritiek op het FANC. Maar wat ik heel erg zorgelijk vind, is dat de incidenten elke keer ernstiger zijn dan verwacht. Soms zijn ze ook totaal onverwacht. Bijvoorbeeld constructiefouten in een van de centrales van Tihange had niemand van tevoren verwacht. De incidenten zijn dus echt wel heel ernstig.

Staatssecretaris **Van Veldhoven**:

Dat was misschien het tweede punt waarom ik het toch wel belangrijk vind om met elkaar helder te hebben waarover we het hebben. De heer Wassenberg zegt: de incidenten worden steeds ernstiger. Ik heb even op een rijtje laten zetten hoe het nou zit met die incidenten en ook hoe ernstig ze zijn. In 2015 waren er vier incidenten: allemaal INES 1, niet meer dan dat. In 2016 waren er zeven incidenten, allemaal INES 1. In 2017 was er maar één incident, ook INES 1. In 2018 zijn er nu zes incidenten, allemaal INES 1. Het is dus niet zo dat de incidenten steeds ernstiger worden. Het is ook niet zo dat het steeds vaker is. Er wordt wel heel transparant over gecommuniceerd. Het is ook ontzettend belangrijk, maar het komt niet helemaal overeen met het beeld dat mensen zouden kunnen opmaken uit de inbreng van de heer Wassenberg, alsof het allemaal ernstiger wordt. Wat wel belangrijk is, is dat tijdens de onderhoudsstop ten aanzien van alles waarvan wordt gezegd "dit is niet helemaal zoals we het zouden willen hebben" — zo'n betonsituatie kom je tegen als je daar tijdens een onderhoudsstop grondig naar kijkt — wordt gezegd: daar gaan we ook mee aan de slag. De veiligheid wordt elke keer zo belangrijk gevonden — terecht, zeg ik erbij — dat een onderhoudsstop wordt verlengd en er geen risico wordt genomen, ook niet met allerlei andere kleine gebeurtenissen. Het wordt allemaal keurig gemeld. Maar het is niet zo dat de incidenten alleen maar ernstiger worden.

De **voorzitter**:

Dank u wel. De heer Wassenberg afrondend.

De heer **Wassenberg** (PvdD):

Dan zou ik het prettig vinden om een overzicht te krijgen van incidenten, ook vanuit de wetenschap dat 2018 voor driekwart op weg is en we nu al zes incidenten hebben gehad terwijl we nog drie maanden moeten. Er liggen veel centrales stil, dus misschien zal het wel meevallen met nieuwe incidenten. Ik vind het vooral belangrijk om dat eens even te vergelijken met het aantal incidenten in Borssele. Ik heb begrepen dat dat een stuk minder is. Ik zou dus graag van de staatssecretaris een overzicht willen zien van wat er in België misgaat en wat er in Nederland misgaat, zodat we kunnen kijken wat nou de gevaarlijke jongens zijn.

Staatssecretaris **Van Veldhoven**:

Ik ben er graag toe bereid om zo'n overzicht te geven. Dat zullen we de Kamer schriftelijk doen toekomen.

De **voorzitter**:

En kunt u ook laten weten wanneer?

Staatssecretaris **Van Veldhoven**:

Dat kan denk ik vrij snel, want ik heb de cijfers hier. We moeten er even een net briefje van maken voor de aanbieding aan het parlement. Maar ik ben er graag toe bereid, voorzitter.

De **voorzitter**:

Prima.

Staatssecretaris **Van Veldhoven**:

Dan het OVV-rapport. De Onderzoeksraad voor Veiligheid heeft op 31 januari het rapport Samenwerken aan nucleaire veiligheid gepubliceerd. Aanleiding was ook die aanhoudende onrust. Ik vind het ook heel goed dat de OVV die onrust tegen het licht heeft gehouden en het hele systeem tegen het licht heeft gehouden om te kijken wat we daar nou aan kunnen doen. In mijn brief van 26 april aan de OVV — ik heb die mede gestuurd namens de ministers van JenV en van VWS — heb ik het standpunt van het kabinet over dit rapport gegeven. Die brief heb ik ook aan u gestuurd. Dat was eind april en de OVV reageerde begin juli op deze brief. In deze brief heeft de OVV de verbeteracties die sinds april zijn ingezet nog niet mee kunnen nemen. Dat snap ik heel goed. Zij hebben dus een oordeel moeten geven zonder dat ze dit konden meenemen. Maar ik heb er vertrouwen in dat we met de verbeteracties de zorgen van de OVV kunnen adresseren. Ik snap zowel hun rapport als uw bezorgdheid, maar de verbeteracties waren er nog niet in meegenomen.

Sinds april zijn er heel veel verbeteracties gerealiseerd. Gezamenlijk oefenen met België. Recent is er een grote nucleaire oefening geweest in Nederland, waar ook België aan heeft deelgenomen. Ik heb er zelf trouwens ook aan deelgenomen en de minister ook. Informatievoorziening bij vergunningverlening in de grensstreek. De ANVS en FANC informeren de bevolking aan de andere kant van de grens over toekomstige vergunningverleningsprocedures, zodat je niet alleen op papier maar ook daadwerkelijk inspraak hebt. Borging in wet- en regelgeving hiervan zowel in Nederland als in België is in voorbereiding. Er is één ingang gecreëerd op de website van de ANVS met enerzijds informatie over nucleaire veiligheid en rampenbestrijdingsplannen en anderzijds informatie over incidenten. Dat is de website www.infonucleairrisco.nl. Er zijn afspraken gemaakt met Nederlandse en Belgische autoriteiten over snelle en actieve publiekscommunicatie over gebeurtenissen in kerncentrales. Ook bij zogeheten nulmeldingen is dat van belang, omdat mensen ook dan denken: hé, er is iets gebeurd, maar wat is het? Dus ook bij nulmeldingen hebben we daar afspraken over gemaakt. Er is een tabletop met Nederlandse en Belgische autoriteiten gepland om deze afspraken te toetsen aan de hand van een concrete casus en om die waar nodig te verbeteren. Er is er één eind augustus gehouden, maar er is ook alweer een vervolgfaf-

spraak gemaakt om naast een situatie die in België lag, eens te kijken of de communicatie ook in alle richtingen voldoende werkt als een situatie zich in Nederland voordoet.

De internationale harmonisatie van de crisisbeheersing bij een eventueel kernongeval moet op heel veel niveaus worden geregeld. De volgende acties zijn gaande. Op rijksniveau zijn wij in Nederland in gesprek met de federale overheden in België en Duitsland over gezamenlijk oefenen, planvorming, inhoudelijke uitgangspunten, de invulling van maatregelen, crisiscommunicatie en crisisbesluitvormingslijnen. De veiligheidsregio's in de grensstreek hebben met hun regionale overheden in België en Duitsland reguliere overleggen over internationale afstemming. Dat is zowel op operationeel niveau als op bestuurlijk niveau. Daarbij wordt ook gesproken over verdere harmonisatie van de crisisbeheersing bij kernongevallen. Nederland is ook actief bezig om het onderwerp internationaal te prioriteren. Een voorbeeld hiervan is de aanstaande IAEA-bijeenkomst, een bijeenkomst van het internationale atoomagentschap waarop een concrete toets op de harmonisatieafspraken met België, Duitsland en Frankrijk wordt uitgevoerd. Ik informeer de Kamer graag over de voortgang op al deze punten. Ik zal u daar een brief over sturen.

Voorzitter. Er zijn een heel aantal vragen gesteld die eigenlijk betrekking hebben op de energiekant van de kernuitstap in België. De voorzitter memoreerde er al aan: dat is de verantwoordelijkheid van de minister van EZK. Mijn verantwoordelijkheid is natuurlijk om erop toe te zien of de situatie in België veilig is. Dat is mijn verantwoordelijkheid. Hoe de Belgen invulling geven aan het verzekeren van die veiligheid, ofwel door centrales regelmatig te onderhouden, ofwel door ze te sluiten, dat is aan hen. De keuze voor de manier waarop ze dat doen, is aan de Belgen. Ik denk dat u het debat met de minister van EZK moet voeren over de vraag hoe Nederland daarbij kan helpen. Ik kan wel iets zeggen over twee elementen die ik daarvan heb meegekregen. Er is een bestaande interconnectiecapaciteit en er is recent ook afgesproken om die uit te breiden. Die zal in 2019 gereed moeten zijn. Verder is er afgelopen dinsdag telefonisch contact geweest tussen minister Wiebes en minister Marghem. Nederland is bereid om België bij te staan, mocht dat nodig zijn. De netbeheerders van beide landen zullen dit verder verkennen. Dat kan ik u daarover meegeven.

Mevrouw Kröger stelde de vraag of Borssele Fukushima-roof is. Het kernongeval in Fukushima was het gevolg van een tsunami. Er is natuurlijk geanalyseerd of dat zich ook in Zeeland zou kunnen voordoen. Er is toen geoordeeld dat dat geen reëel gevaar is. Naar aanleiding van Fukushima zijn er wel bij alle EU-centrales stresstests gedaan om de veiligheid tegen externe gevaren verder te verhogen. Voor Borssele zijn deze stresstestmaatregelen vrijwel allemaal afgerond, op een enkele na. De volledige afronding wordt medio 2019 verwacht.

Een van de vragen die over heel specifieke onderdelen zijn gesteld, is: is Borssele bestand tegen een vliegtuig? De laatste stresstestanalyse is voor 2019 klaar. Er wordt gekeken naar eventuele aanvullende maatregelen op dit punt. Alle stresstestmaatregelen worden geïmplementeerd. De laatste zaken worden geïmplementeerd bij de onderhoudsstop in 2019. Kortom, Borssele voldoet dus aan alle veiligheidsmaatregelen en wordt nu nog verder opgehoogd.

Mevrouw Kröger (GroenLinks):

Mijn vraag ging eigenlijk over de impact van grote vliegtuigen. Ik heb begrepen dat nog niet getoetst is of Borssele op dat punt veilig is.

Staatssecretaris Van Veldhoven:

De laatste stresstestanalyse hiervoor loopt inderdaad en is voor de zomer van 2019 klaar.

Mevrouw Kröger (GroenLinks):

Dat is helder. Op welke andere aspecten loopt die stresstest nog? De staatssecretaris gaf aan de stresstest op enkele vlakken nog niet volledig is. Op welke andere vlakken, naast grote vliegtuigen, is Borssele dan nog niet veilig?

Staatssecretaris Van Veldhoven:

Borssele is veilig, want anders zou Borssele ook niet draaien. Dit is een ronde om kerncentrales aanvullend nog veiliger te maken tegen externe impact. Zoals ik net heb gezegd, zijn de maatregelen vrijwel allemaal afgerond, op een enkele na. Ik begrijp dat mevrouw Kröger graag wil weten wat die enkele dan is. Ik zal even kijken of ik daar in de tweede termijn nog iets meer over kan zeggen.

De voorzitter:

Is dat goed?

Mevrouw Kröger (GroenLinks):

Ja, dat is heel goed.

Staatssecretaris Van Veldhoven:

Ik waarschuw dat dit mogelijk nog een technisch verhaal wordt, maar daar is mevrouw Kröger vast blij mee.

Misschien is het goed om nog iets te zeggen over hoe we zorgen voor de goede communicatie. Daar waren een aantal vragen over van de heren Von Martels, Ziengs en Van Aalst. Het leek me belangrijk nog iets meer aan te geven wat we daaraan doen. Reden om nu ook met de nulmeldingen aan de gang te gaan was dat er op een gegeven moment onrust ontstond over een nulmelding. We hebben met de veiligheidsregio's in Zeeland en Midden- en West-Brabant afspraken gemaakt over wat we noemen een back-uploop. Als het niet rechtstreeks vanuit België aan alle partijen in Nederland wordt gemeld, dan zorgen we dat we onderling in ieder geval zo'n melding goed uitwisselen om elkaar op korte termijn laagdrempelig te informeren bij een melding uit België, ook als het een nulmelding is, en deze melding gezamenlijk te duiden.

Ik heb ook op 9 juli van dit jaar overleg gevoerd met voorzitters en vertegenwoordigers van de veiligheidsregio's in alle grensstreken. Besproken is de informatieverstrekking, zowel bij een nucleair ongeval met grensoverschrijdende gevolgen als bij niet-veiligheidsrelevante gebeurtenissen. Die afspraken worden nu nader uitgewerkt in een samenwerkingskader. 5 december spreken we weer in deze setting met elkaar. In november ga ik ook op werkbezoek bij de veiligheidsregio Zuid-Limburg om nader van gedachten te wisselen over deze onderwerpen. Er is een mooi webportaal

gemaakt dat informatie geeft over binnenlandse en buitenlandse kerncentrales, over rampenbestrijdingsplannen, nucleair risico en andere relevante informatie voor het publiek. Wat betreft de vindbaarheid van deze website, deze is te vinden op www.infonucleairrisico.nl. Als zich een nationale crisis voordoet, zorgt de nationale crisisinformatie ook voor de directe informatie en zij zorgt er dan ook nog voor dat deze informatie te vinden is. Maar dan komt het op een andere manier nog hoger te staan, ook in alle zoekportalen.

De heer Von Martels (CDA):

Ik lijk gerustgesteld, maar ik wil nog even weten, voor de zekerheid, of de Duitse kernreactor in Emsland daar ook bij betrokken is. En hoe verloopt de communicatie tussen de Belgische, Nederlandse en Duitse overheden? Dat is even mijn vraag.

Staatssecretaris Van Veldhoven:

We spreken natuurlijk ook met Duitsland over die kerncentrale.

De voorzitter:

De staatssecretaris vervolgt haar betoog.

Staatssecretaris Van Veldhoven:

Ik kan nog zeggen dat op basis van een uit te voeren gebruiksonderzoek het webportaal steeds verder wordt doorontwikkeld, want we willen gewoon zeker weten dat het voldoet aan de vragen die mensen hebben. De vindbaarheid is daarbij ook een punt, en ook of de Duitse situatie er voldoende bij betrokken is, naar de mening van de mensen die daar graag gebruik van maken.

Dan is er nog de vraag van mevrouw Dik-Faber over inspecties. Ik hoop dat ik heb aangegeven dat er hele intensieve contacten zijn met het FANC. Er is voortdurende informatie-uitwisseling en er zijn gezamenlijke inspecties. Dit jaar zijn er drie gezamenlijke inspecties gepland. Er is periodiek overleg op directieniveau tussen de ANVS en het FANC. Dus zowel over beleid als over technische problematiek bij de kerncentrales als over het inspectiebeleid van het FANC is gewoon heel goed wederzijds contact.

Meneer Von Martels vroeg hoe Nederland de kennis over nucleaire veiligheid op peil houdt. De ANVS heeft tot taak om de kennis over nucleaire veiligheid ten behoeve van haar toezichttaken op orde te houden. Dat gebeurt ook door het laten verrichten van onderzoek. Ook wordt deelgenomen aan internationaal onderzoek van onder meer het Nuclear Energy Agency en het Internationaal Atoomagentschap.

Voorzitter. Ik hoop dat ik daarmee de vragen van de leden beantwoord heb.

De voorzitter:

Ik kijk even naar de leden. Ik zie in ieder geval een interruptie van mevrouw Kröger.

Mevrouw Kröger (GroenLinks):

In de tweede termijn komt precieze informatie over op welke vlakken de test nog niet volledig is. Hoe kan de staatssecretaris dan zeggen dat de kerncentrale sowieso veilig is, terwijl de stresstest op bijvoorbeeld inslag van grote vliegtuigen en kennelijk enkele andere gevallen nog niet gedaan is?

Staatssecretaris Van Veldhoven:

De stresstest naar aanleiding van Fukushima is gedaan om te kijken of er naast alle veiligheidsmaatregelen die er gewoon zijn, waardoor de kerncentrale veilig kan draaien, aanvullende maatregelen mogelijk zijn om de veiligheid nog verder te verhogen, tegen nog extremere omstandigheden. Daar gaat dit over. Daarvoor zijn bijna alle maatregelen genomen. Op het punt van de "enkele andere gevallen" zal ik mevrouw Kröger laten weten wat daar nog aan ontbreekt. Op het punt van de vliegtuigen wordt medio 2019 de analyse afgerond.

Mevrouw Kröger (GroenLinks):

Toch een eigenaardige logica. Eigenlijk zegt de staatssecretaris dat het veilig is, alleen door Fukushima moeten we nog analyseren wat er gebeurt bij nog extremere omstandigheden. Fukushima is gebeurd, dat is een realiteit, en naar aanleiding daarvan is gezegd dat we moeten toetsen of onze kerncentrales daar klaar voor zijn. Dat is niet om te zeggen: het is nu al veilig en er moet nog een schepje bovenop. Dat schepje is nodig. Is het enige logische antwoord dan niet dat wij totdat die stresstest gedaan is, geen kerncentrale open hebben?

Staatssecretaris Van Veldhoven:

Het is altijd wel van belang om het hoofd koel te houden, ook bij dit soort belangrijke vraagstukken. Naar aanleiding van de situatie in Fukushima is dus ook specifiek getest of de oorzaak van de problemen in Fukushima, die tsunami, zich ook in Zeeland zou kunnen voordoen. Die analyse is afgerond en uit die test is gebleken dat we dat niet hoeven te verwachten. In de breedte is gekeken of er naast alle maatregelen die standaard onderdeel zijn van de veiligheid van de kerncentrales in Europa — met Borssele is ook een afspraak gemaakt dat het tot de 25 meest veilige van Europa moest behoren — nog maatregelen te treffen zijn voor verdere bescherming tegen nog extremere omstandigheden, zoals inslag van een vliegtuig. Voor het allergrootste gedeelte zijn de maatregelen die uit die stresstest zijn gekomen, ook al afgerond. Ik zal straks nog laten weten welke die enkele dan nog zijn. Voor het vliegtuig wordt dat inderdaad medio volgend jaar afgerond.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan kijk ik naar mevrouw Dik-Faber, voor haar interruptie.

Mevrouw Dik-Faber (ChristenUnie):

Van mij was nog een vraag blijven liggen over Euratom, dat pas een kijkje kan nemen, of in gesprek kan gaan, als België daarvoor de ruimte geeft. Dat komt op mij niet heel vertrouwenwekkend over. Wat vindt de staatssecretaris daarvan? Ziet zij mogelijkheden om met haar ambtgenoten

in Europa te kijken of we Euratom een wat sterkere positie kunnen geven?

Staatssecretaris Van Veldhoven:

Ik denk dat dit voor een deel raakt aan de rol die Euratom heeft naast andere inspecties, zoals van het Internationaal Atoomenergieagentschap. Laat mij even nazoeken hoe dat juridisch precies zit. Ik vind het heel erg van belang dat er internationale inspecties kunnen zijn, wanneer er enige aanleiding zou zijn. Hoe de relatie met Euratom precies zit, is inderdaad een vraag die is blijven liggen. Die zal ik in tweede termijn proberen te beantwoorden.

De voorzitter:

Prima. De staatssecretaris komt erop terug. De heer Wassenberg.

De heer Wassenberg (PvdD):

Ik had nog een vraag over de Onderzoeksraad voor Veiligheid, die in januari een rapport heeft geschreven. Op 26 april heeft de staatssecretaris gezegd: dit gaan we daarmee doen. Begin juli heeft de OVV geschreven dat dit vooral een uitgebreide intentieverklaring is, meer niet. De staatssecretaris zegt: zij zijn nog niet op de hoogte van alle maatregelen, want heel veel hebben wij pas na april gedaan. Worden wij er dan nog uitgebreid van op de hoogte gehouden en de OVV ook? Ik heb een motie in voorbereiding. Die kan dan misschien zelfs oordeel Kamer krijgen, wie weet.

De voorzitter:

Ik dacht dat u deze niet wilde indienen.

De heer Wassenberg (PvdD):

Dat ga ik wel doen, denk ik, maar weet de OVV ook wat er nu allemaal gebeurt?

Staatssecretaris Van Veldhoven:

Deze motie kan zelfs het oordeel overbodig krijgen, want ik heb net geprobeerd te zeggen, maar dat was misschien niet duidelijk genoeg, dat ik de voortgang van al die aanbevelingen in een brief aan de Kamer zal schrijven en deze ook naar de OVV zal sturen.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik kijk even naar de Kamer. Alle vragen zijn voldoende beantwoord. Is er nog behoefte aan een tweede termijn? Volgens mij is dat het geval. Dan geef ik allereerst het woord aan de heer Wassenberg van de Partij voor de Dieren.

De heer Wassenberg (PvdD):

Dank u wel, voorzitter. Vijf moties, maar dat ga ik snel doch verstaanbaar doen.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt de regering om zo spoedig mogelijk de adviezen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid, zoals verwoord in "Samenwerken aan nucleaire veiligheid", door te voeren en de Kamer over de voortgang te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Wassenberg, Beckerman en Kröger. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 231 (25422).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat België voornemens is Nederland om hulp te vragen bij dreigende stroomtekorten door uitgeschakelde kernreactoren;

constaterende dat dit negatieve gevolgen kan hebben voor de Nederlandse energietransitie;

verzoekt de regering om de Kamer te betrekken bij de behandeling van een dergelijk Belgisch verzoek en tot die tijd geen onomkeerbare stappen te nemen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Wassenberg, Beckerman en Kröger. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 232 (25422).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat het Belgisch stroomtekort wellicht deels opgevangen gaat worden door een verhoging van de Nederlandse energieproductie;

constaterende dat dit gepaard zal gaan met een ongewenste toename van de Nederlandse CO₂-uitstoot;

overwegende dat levering van extra stroom alleen een tijdelijke maatregel kan zijn;

verzoekt de regering om bij de levering van extra stroom aan België de voorwaarde te stellen dat België zijn energievoorziening op korte termijn vergroent en verduurzaamt,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Wassenberg, Beckerman en Kröger. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 233 (25422).

Uw vierde motie.

De heer **Wassenberg** (PvdD):
De vierde motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat door onderhoud, veroorzaakt door onder meer veroudering en constructiefouten, zes van de zeven reactoren in Doel en Tihange de komende maanden zijn stilgelegd;

constaterende dat de Belgische minister van Energie op 24 september in een persconferentie gemeld heeft buurlanden te vragen om België te helpen met de stroomvoorziening;

verzoekt de regering om, wanneer de helpende hand wordt uitgestoken naar België, dit vergezeld te laten gaan van een dringend beroep aan de Belgische regering om de verouderde kerncentrales in Tihange en Doel zo spoedig mogelijk te sluiten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Wassenberg, Beckerman en Kröger. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 234 (25422).

De heer **Wassenberg** (PvdD):
Dan de allerlaatste motie, voorzitter.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de incidenten met de verouderde kerncentrales in Doel en Tihange elkaar steeds sneller opvolgen en ook ernstiger worden;

overwegende dat Duitsland en Luxemburg zich grote zorgen maken om de verouderde kerncentrales in België;

verzoekt de regering om in overleg te treden met de aan België grenzende (deelstaat)regeringen in Duitsland en

Luxemburg om in gezamenlijkheid op te treden om spoedige sluiting van de verouderde kerncentrales in Tihange en Doel te bewerkstelligen, en de Kamer daarover te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Wassenberg, Beckerman en Kröger. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 235 (25422).

De heer **Wassenberg** (PvdD):
Binnen twee minuten!

De voorzitter:

Ik dank u wel. U had anderhalve minuut, dus u heeft bijna een record neergezet, zullen we maar zeggen.

Dan mevrouw Beckerman van de SP.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Voorzitter. Ik kom niet met zo'n stapels moties. De heer Wassenberg had zo veel voorbereid waar ik mijn naam onder kon zetten, dat ik dat gedeeld heb.

Ik wilde zeggen dat ik het eigenlijk heel goed vind dat we bij de nucleaire veiligheid of bij het nucleaire debat een splitsing hebben gemaakt tussen de veiligheidskant en de economische kant. Ik vind dat heel waardevol. Ik denk dat we dat bijvoorbeeld ook bij de gaswinning moeten doen. Daar is dit debat niet voor, dus ik zal daar niet over uitweiden, maar ik vind het heel verstandig. De OVV heeft dat ook vaker bij andere energiebronnen aangeraden. Dat vind ik dus in essentie heel erg slim. Dan kan het economisch belang niet prevaleren boven het veiligheidsbelang, zoals we bij de gaswinning natuurlijk wel gezien hebben.

Tegelijkertijd vind ik het natuurlijk wel heel jammer dat juist de vragen die op economisch vlak liggen en die de energierekening van huishoudens in Nederland kunnen raken, en de vraag "hoe verduurzamen we nu?", nu niet beantwoord kunnen worden. Ik heb daarover meerdere moties mede-ingediend. Ik zou toch willen kijken hoe we daar als Kamer over geïnformeerd kunnen worden, omdat we daar breed behoefte aan hebben. We gaan België helpen. Welke eisen kunnen we dan stellen? Hoe zorgen we dat die verduurzaming sneller gaat? En hoe zorgen we dat de Nederlandse huishoudens niet geraakt worden?

En daar laat ik het bij, voorzitter. Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan gaan we naar mevrouw Kröger van GroenLinks voor haar tweede termijn. Gaat uw gang.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks):

Dank u wel, voorzitter. Ik heb toch een motie over de stresstest, want ik vind het een eigenaardig antwoord. De staatssecretaris zegt dat er in eerste instantie alleen gekeken is naar het risico van een tsunami, maar die stresstest is echt veel breder. Die moeten we serieus nemen. Nu blijkt dat het in enkele gevallen nog helemaal niet duidelijk is of het veilig is. Daar maak ik me zorgen over.

Vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de stresstests met betrekking tot de kerncentrale Borssele naar verwachting pas in 2019 zijn afgerond;

verzoekt de regering er zorg voor te dragen dat deze stresstests zo snel mogelijk worden uitgevoerd en de kerncentrale stil te laten leggen totdat deze tests gedaan zijn,

en gaat over tot de orde van de dag.

De voorzitter:

Deze motie is voorgesteld door de leden Kröger en Wassenberg. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 236 (25422).

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks):

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Ik dank u wel. Ik kijk even of mevrouw Van Eijs gebruik wil maken van haar tweede termijn. Dat is het geval. Mevrouw Van Eijs.

Mevrouw **Van Eijs** (D66):

Voorzitter. Ik ben blij met de actie van de staatssecretaris naar aanleiding van het OVV-rapport en de heersende onrust over de Belgische kerncentrales. Ik hoop dan ook dat het oordeel van de OVV positiever zal worden dan tot nu toe en dat de OVV tevreden zal zijn met de opvolging van de aanbevelingen. Het is belangrijk om de communicatie zo goed mogelijk in te richten zolang de kerncentrales nog open zijn. Ik snap dat de staatssecretaris zegt dat veel van de gestelde vragen op het gebied van energie liggen. Zoals net door de SP heel goed werd uitgedrukt, is het goed om veiligheid en energievoorziening, het economisch belang, te splitsen. Maar volgens D66 is dit toch echt de beste manier om de Belgen te helpen, nu en bij een kernuitstap. Dat is ook in het belang van de veiligheid, de energievoorziening van Nederland en Europa en een groter geheel. Ik heb dus dezelfde vraag als de SP: hoe kunnen we het er

toch samen over hebben hoe we de Belgen op dat vlak kunnen helpen, terwijl we het eigenlijk over veiligheid hebben? Ik hoop dat de staatssecretaris daar iets over kan zeggen.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Van Eijs. Dan kijk ik even of de heer Van Aalst nog behoefte heeft aan spreektijd. Dat is niet het geval. Mevrouw Dik-Faber ook niet, de heer Von Martels ook niet en de heer Ziengs ook niet. Ik zie dat de staatssecretaris een korte schorsing nodig heeft voor de voorbereiding van de beantwoording.

De vergadering wordt van 17.33 uur tot 17.38 uur geschorst.

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering en vraag de leden om hun plaats weer in te nemen. Ik geef graag het woord aan de staatssecretaris om haar appreciatie te geven van de ingediende moties. Verder zijn er nog een aantal vragen. De staatssecretaris.

Staatssecretaris **Van Veldhoven:**

Dank u wel, voorzitter. Ik denk dat mevrouw Beckerman het mooi verwoordde toen ze zei: het is goed dat er een splitsing is tussen aan de ene kant de discussie over de veiligheid en aan de andere kant de discussie over de energiepolitiek. We hebben met elkaar gesproken over het feit dat nu zes van die zeven centrales in België stilliggen. Dat laat zien dat de veiligheid voorrang krijgt op de energiepolitiek en het is goed om te zien dat het zo werkt, maar het betekent alleen wel dat ik de leden inderdaad helaas teleur moet stellen over al hun vragen op het gebied van energiepolitiek en de samenwerking. Daar moeten zij dus over spreken met de collega van EZK. Dat geldt dus ook voor de moties die daarover zijn ingediend door de heer Wassenberg. Er zijn regelmatig debatten met de minister van EZK en daarin komt interconnectie heel vaak en de levering van stroom aan de buurlanden vaak aan de orde. Ik zou hun dus eigenlijk willen suggereren om deze vragen, die ik heel goed snap, met hem te bespreken in een van de aankomende debatten.

De voorzitter:

Dat lijkt mij alleszins redelijk. Er is een interruptie van mevrouw Beckerman.

Mevrouw **Beckerman** (SP):

Voorzitter, ik vind dat ook alleszins redelijk. Ik weet niet precies hoe het werkt met collegiaal bestuur, maar zou de staatssecretaris bijvoorbeeld wel kunnen toezeggen dat daar een brief over komt zodat wij goed voorbereid zo'n debat in zouden kunnen gaan. Ik weet niet of dat mag, maar ...

De voorzitter:

Als ik de staatssecretaris goed heb beluisterd heeft zij eigenlijk aangegeven de vragen die daarover gesteld zijn, direct met de minister uit te wisselen. Anders wordt het wel heel verwarrend doordat deze staatssecretaris ook de vra-

gen van de minister moet opschrijven. Ik hoop dat dat voor u ook werkbaar is. Er komen nog heel veel debatten met de minister aan over dit onderwerp. Dank u wel voor uw begrip.

De heer Wassenberg (PvdD):

Voorzitter, ik heb hierover een aantal moties ingediend en ik wil de moties op stuk nrs. 232, 233 en 234 bij dezen aanhouden. Ik zal daarover de minister van EZK benaderen, waarschijnlijk via schriftelijke vragen. Ik houd deze moties even aan. Ik trek ze niet in, maar ik houd ze wel aan!

De voorzitter:

Ook u dank voor uw begrip.

Op verzoek van de heer Wassenberg stel ik voor zijn moties (25422, nrs. 232, 233 en 234) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

Staatssecretaris Van Veldhoven:

Hartelijk dank, voorzitter.

Dan kom ik op de beoordeling van de overgebleven moties. De motie op stuk nr. 231 van de heer Wassenberg moet ik ontraden, want ik heb net al toegezegd dat ik zo snel mogelijk aan de gang ga met het implementeren van de aanbevelingen van de OVV. Ik ben daar al mee bezig en ik zal de Kamer en de OVV daarover informeren. Meneer Wassenberg, dat wordt zeker zo geregeld! Deze motie is dus overbodig en daarom kan ik haar ontraden. Hij is al geïmplementeerd voordat u haar hebt ingediend, zouden we kunnen zeggen.

Dan de motie op stuk nr. 235 over gezamenlijk overleg met de buurlanden over sluiting. Daar heb ik, denk ik, duidelijk over gezegd dat het mijn verantwoordelijkheid is om toe te zien op veiligheid. Op welke manier een buurland dat invult, is niet aan mij en daarom ben ik niet bereid om met de andere landen specifiek op sluiting aan te sturen. Als ze op een andere manier de veiligheid waarborgen, dan is daarmee mijn verantwoordelijkheid ook ingevuld. Daarom moet ik ook die motie ontraden.

De heer Wassenberg (PvdD):

Mijn vraag gaat over mijn eerste motie. De staatssecretaris zegt dat daar al aan wordt gewerkt, maar dat wist de Kamer niet en kennelijk wist de OVV dat ook niet. Die wist dat in ieder geval niet op het moment dat er gereageerd werd. Waarom zegt de staatssecretaris dan niet "we zijn ermee bezig en dus kan het net zo goed oordeel Kamer krijgen"?

Staatssecretaris Van Veldhoven:

De Kamer was er wel over ingelicht op het moment dat de heer Wassenberg deze motie indiende, want ik had namelijk net daarvoor aan de Kamer medegedeeld dat we het zo zouden gaan doen.

De voorzitter:

En daar waren wij allemaal getuige van.

De heer Wassenberg (PvdD):

We hebben te horen gekregen dat het zou gebeuren, maar we hebben verder nog geen enkel detail of zo gehoord. Dus wat dat betreft denk ik dat het toch wel goed is dat de Kamer hier een uitspraak over doet. Het verbaast mij dat de staatssecretaris zegt: ik ontraad 'm.

De voorzitter:

Even procedureel. De staatssecretaris heeft tijdens het debat aangegeven dat ze dit zou doen. Ze heeft toen ook al aangegeven dat de motie overbodig zou zijn als u deze motie zou indienen. Maar nogmaals, de Kamer gaat over het stemmen en de staatssecretaris gaat over haar oordeel. En zij ontraadt de eerste motie op stuk nr. 231.

Staatssecretaris Van Veldhoven:

Ik weet zeker dat het de heer Wassenberg om de inhoud gaat en niet om de motie an sich. Die is natuurlijk een middel en het doel is al bereikt. Hij krijgt daar een brief over en, nogmaals, die gaat ook naar de Onderzoeksraad voor Veiligheid zelf.

Er waren nog twee vragen overgebleven. De eerste ging over Euratominspecties. Dit was een vraag van mevrouw Dik-Faber. We zitten in een soort van bouwwerk en daar moet ik toch iets meer over zeggen. Uit internationale regelgeving vloeit de verplichting voort om ten minste een keer in de tien jaar een internationale audit te doen, een IRRS-missie. Die is verplicht. Nederland heeft die ook gehad. Uit die missie zijn een aantal aanbevelingen gekomen die zijn geïmplementeerd. Daarna is er een follow-upmissie geweest. Daarnaast hebben alle landen een onafhankelijke nationale toezichthouder die om een internationale peer review kan vragen in zowel Euratom- als IAEA-verband. Dit gebeurt dus op verzoek van de onafhankelijke toezichthouder. Aan de ene kant is er de mogelijkheid om dat te onderzoeken. Aan de andere kant is er de verplichting van minimaal een keer in de tien jaar een IRRS-missie. Die verplichting vloeit overigens niet voort uit het Euratomverdrag.

De andere vraag die was overgebleven was die van mevrouw Kröger over de stresstest. De Kamer is in 2017 uitgebreid gebriefd over het hele stelsel van de stresstest. Wat zit er wel en wat zit er niet in? Dat ging ook over de uitvoering in 2017 en 2019. Ik stel voor dat ik de Kamer nogmaals informeer over dat geheel. Het is vrij technisch. Ik zal specifiek aangeven waar er nog openstaande punten zijn en wanneer die zijn afgerond. Dan heeft u gewoon alles netjes op een rij. Overigens geeft dit op geen enkele wijze aanleiding tot de conclusie dat Borssele niet veilig is en dus niet kan draaien. Ik denk dat mevrouw Kröger hiermee gerust kan zijn.

De voorzitter:

Er is een vraag van mevrouw Kröger.

Mevrouw Kröger (GroenLinks):

Dank u wel, voorzitter. Ik houd mijn motie dan aan totdat ik die brief heb. Ik wil wel heel erg graag dat in de brief echt wordt ingegaan op de stelling van de staatssecretaris dat Borssele veilig is ondanks het feit dat deze stresstests nog niet gedaan zijn.

Staatssecretaris **Van Veldhoven**:

Ja.

De voorzitter:

Op verzoek van mevrouw Kröger stel ik voor haar motie (25422, nr. 236) aan te houden.

Daartoe wordt besloten.

Er is nog een vraag van mevrouw Dik-Faber.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Dank aan de staatssecretaris voor de heldere toelichting inzake Euratom. Ik ken het verdrag inderdaad. Vindt de staatssecretaris het wenselijk dat er vaker op initiatief van Euratom een onderzoek kan worden uitgevoerd? Eens in de tien jaar is niet heel vaak, gezien de actualiteit van de discussie. Ik heb geen idee wanneer de volgende IRRS-missie aan de orde is. Als het nog negen jaar duurt, voelt het wel heel onbevredigend. FANC houdt steeds vol dat er niets aan de hand is en zegt: gaat u maar rustig op uw eigen stoel zitten. Wellicht staat Euratom wel te popelen om aan de slag te gaan.

Staatssecretaris **Van Veldhoven**:

Er is echt heel recent een IRRS-missie in België geweest en afgerond. Ik kijk even of de uitkomsten daarvan aan de Kamer kunnen worden gezonden. Dan weet u waar we het over hebben als het gaat om de huidige situatie van de kerncentrales in België. De missie is net geweest. Daar kwam onder andere uit naar voren dat het FANC zijn werk goed doet. Ik zal de resultaten die wij daarvan hebben, graag met u communiceren.

De voorzitter:

Wanneer kunt u dat doen?

Staatssecretaris **Van Veldhoven**:

Ook dat zullen we redelijk snel kunnen doen. Ik moet er een nette brief naar de Kamer van maken, maar dat hoeft niet lang te duren.

De voorzitter:

Dank u wel. Daarmee zijn we gekomen aan het einde van deze beraadslaging.

De beraadslaging wordt gesloten.

De voorzitter:

De stemmingen over de ingediende moties vinden aanstaande dinsdag plaats. Ik dank de staatssecretaris, de Kamerleden, de mensen op de publieke tribune en de kijkers thuis.